

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Пічуріна Валерія Васильовича «Теоретико-методологічні основи психофізичної підготовки студентів інженерних спеціальностей у процесі фізичного виховання», представлену на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дисертації. На сьогодні проблема фізичного виховання в закладах вищої освіти є досить актуальною. Залізничний транспорт є тією галуззю народного господарства, у якій особливо гостро відчувається роль і значення так званого людського фактора. Однією з головних складових підготовки студентів у закладах вищої освіти є професійно-прикладна фізична підготовка, яка сприяє формуванню фізичних і психічних якостей, рухових навичок, необхідних для майбутньої професії.

У наукових дослідженнях не приділяється достатньої уваги обґрунтуванню психофізичної підготовки студентів, яка передбачає формування низки професійно значущих рис особистості, психічних процесів (увага, сприйняття, пам'ять, мислення, уява) та психомоторики (вестибулярна стійкість, швидкість у діях, сенсомоторні реакції). Саме від рівня розвитку цих характеристик багато в чому залежить результативність виконання майбутніми фахівцями професійних функцій.

Отже, соціальна значущість вирішення проблеми психофізичної підготовки студентів до професійної діяльності та її недостатня концептуальна розробленість у теорії фізичного виховання зумовили її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна на 2006–

2010 рр. за темою «Теоретико-методологічні та педагогічні основи психологічної і психофізичної підготовки студентів в процесі фізичного виховання»; та згідно Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України за темою 3.6 «Науково-теоретичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (номер державної реєстрації 0111U001169); державної бюджетної науково-дослідною теми Міністерства освіти і науки України «Розробка та реалізація оздоровчих інноваційних технологій у фізичному вихованні різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U003476) на 2016–2017 рр.; тематичного плану наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2016–2020 рр. за темою «Науково-теоретичні засади вдосконалення процесу фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U003010). Роль автора, як співвиконавця, полягала в розробці теоретико-методологічних основ психофізичної підготовки у фізичному вихованні студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що дисертант застосував оригінальний принцип структуризації матеріалу, який дозволив охопити всі сторони проведених досліджень, результати яких логічно викладені на 540 сторінках тексту, робота містить 76 таблиць та 7 рисунків. У роботі використано 572 літературних джерела та інформаційних ресурсів.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню комплексу інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики.

Висновки впливають зі змісту дисертаційної роботи, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що *вперше* з позиції дослідження теоретико-методологічних, професійних та педагогічних передумов здійснено обґрунтування та розробку психофізичної підготовки як складової фізичного виховання студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту, яка спрямована на вирішення завдань підвищення готовності до професійної діяльності; *вперше* науково обґрунтовано та розроблено концепцію психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту, яка спрямована на підвищення рівня готовності студентів до професійної діяльності. Структурними елементами концепції є: передумови, мета, завдання, принципи, напрями впливу на сферу психофізичної підготовленості, організаційно-педагогічні умови, етапи впровадження, визначені компоненти готовності до професійної діяльності та критерії ефективності; *вперше* запропоновано новий підхід до визначення змісту поняття «психофізична підготовка», яка розглядається як складова фізичного виховання, спеціалізована стосовно психологічних і психофізичних особливостей майбутньої професійної діяльності студентів; – *вперше* при порівняльному аналізі сформованості складових особистості студентів, які займаються в основному та спортивному відділеннях, встановлено, що у студентів спортивного відділення відбувається більш інтенсивне формування низки професійно значущих для залізничного транспорту факторів особистості, у порівнянні із студентами основного відділення, що пов'язано з більш високим рівнем загальної та спеціальної фізичної підготовленості; *вперше* доведено залежність між фізичною та психофізичною підготовленістю студентів, яка виявляється в тому, що зростання загального рівня їх фізичної підготовленості (особливо координаційних здібностей) сприяє покращенню показників вибірковості, концентрації та стійкості уваги, а також – зниженню рівня особистісної тривожності; *вперше* виявлено суттєвий позитивний вплив засобів

психофізичної підготовки в процесі фізичного виховання на формування у студентів низки професійно значущих рис особистості (емоційної стійкості, високої нормативності поведінки, впевненості в собі, високого рівня самоконтролю, адекватності самооцінки); адаптивних і відносно адаптивних когнітивних і поведінкових копінг-стратегій; таких складових толерантності до невизначеності, як «сміливість, підприємливість», «адаптивність», «толерантність до двозначності»; зниження високого рівня особистісної тривожності; *дістали* подальшого розвитку сучасні уявлення щодо професійно-прикладної фізичної підготовки студентів, наявні напрацювання щодо особливостей використання фізичних вправ при формуванні особистої фізичної культури; *доповнено* дані про рівень фізичної підготовленості студентів; сформованість у них життестійкості (hardiness); толерантність до невизначеності; рівень суб'єктивного контролю; рівень розвитку вибірковості та концентрації і стійкості уваги; швидкість у діях; вестибулярну стійкість; особливості копінг-стратегій протягом навчання.

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у впровадженні концепції психофізичної підготовки у процес фізичного виховання студентів, що сприяє підвищенню рівня готовності до професійної діяльності.

Основні результати дослідження впроваджено у навчальний процес з фізичного виховання Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Українського державного університету залізничного транспорту та Дніпропетровського коледжу транспортної інфраструктури, а також у навчальний процес Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Упровадження підтверджено відповідними довідками й актами.

Основні положення дисертації викладені у 60 наукових працях, з них 1 монографія, 22 статті у фахових виданнях України, з яких 8 увійшли до міжнародних наукометричних баз, 26 публікацій апробаційного характеру та 11 публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Аналіз змісту цих публікацій, їх порівняння з даними вивчених літературних джерел підтверджують новизну отриманих автором результатів і сформульованих положень, що виносяться на захист. Також вони засвідчують повне відображення в них результатів дослідження.

Дисертаційна робота складається зі вступу, семи розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, основні методологічні засади дослідження; розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, означено особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових працях; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, окреслено його етапи та наведено дані про кількість публікацій автора за темою дисертації.

У **першому розділі «Сучасний стан розробки проблеми психофізичної підготовки особистості до професійної діяльності у фізичному вихованні»** проаналізовано вітчизняну та зарубіжну літературу, присвячену психофізичній підготовці як об'єкту наукових досліджень; психофізичній підготовленості як складовій професійної придатності особистості; професійно-прикладній фізичній підготовці в системі підготовки фахівців до професійної діяльності; сучасним підходам щодо використання засобів психофізичної підготовки у професійній діяльності.

Аналіз досліджень дав можливість зробити узагальнення про те, що психологічну підготовку трактують, як: комплекс різнопланових заходів спеціального психологічного спрямування; як процес створення оптимального психологічного стану людини для виконання певного виду діяльності; систему занять спеціалізованого психологічного спрямування; педагогічний процес виховання особистості; процес формування готовності до певного виду діяльності. Водночас, не дослідженим залишається комплекс питань щодо формування психологічної готовності до професійної діяльності у

фізичному вихованні.

Аналіз тлумачень поняття «психофізична підготовка» дозволяє стверджувати про відсутність єдиних підходів до його визначення, що негативно впливає на наукову розробленість проблеми. Фізкультурна і спортивна діяльність є ефективною як у плані формування психологічних складових так і щодо розвитку психофізичних якостей. У такому випадку немає сенсу відокремлювати ці напрями у фізичному вихованні. Тому розв'язання проблеми психофізичної підготовки у фізичному вихованні повинно вирішуватись на основі комплексного підходу.

Усе зазначене вище визначає науково-практичну актуальність порушеної проблеми.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** описано й обґрунтовано систему взаємодоповнювальних методів дослідження, етапи виконання дослідження, а також подано інформацію щодо організації дослідження та досліджуваного контингенту. У роботі використано такі методи дослідження: вивчення та аналіз літературних джерел; опитування; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; педагогічний експеримент; психодіагностичні методи; методи математичної статистики.

Дослідження виконували протягом 2005–2020 років на базі Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна у шість етапів.

У третьому розділі **«Теоретико-методологічні, професійні та педагогічні передумови концепції психофізичної підготовки у фізичному вихованні»** представлені дані теоретичного аналізу з проблеми дослідження.

Аналіз теоретичних підходів до розуміння психофізичної проблеми дає підстави зробити висновок про те, що в сучасній психології загальноновизнаним є положення про взаємовплив організму та психіки людини. Це положення є надзвичайно важливим для фізичного виховання саме в контексті вирішення завдань реалізації психофізичної підготовки.

На сьогодні ґрунтовно досліджено можливості фізичного виховання

щодо впливу на організм людини. Водночас його можливості стосовно розвитку психіки є такими, що вивчені недостатньо.

У наш час іде активне переосмислення перспектив фізичної культури. Це проявляється, зокрема, у розробці нових програм з фізичного виховання, у яких акцент зміщується в бік впливу на внутрішні спонукальні сили щодо занять фізичною культурою, формуванні нових концепцій, педагогічних технологій та ін. Дослідники звертають увагу на багатоплановість фізичного виховання, його здатність ефективно вирішувати не тільки традиційні, але й інші, не менш важливі завдання. Знання існуючих у психології уявлень про особистість, про її психологічні, соціальні, біологічні витоки, про структуру і динаміку розвитку особистості створює теоретичні передумови для наукової розробки ефективних шляхів формування психофізичної підготовленості майбутнього фахівця.

Професійними передумовами створення концепції психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту у фізичному вихованні є вимоги до інженерних професій працівників залізничного транспорту. Вони ґрунтуються на кваліфікаційних характеристиках основних інженерних професій працівників залізничного транспорту в яких наведено якості, що сприяють або перешкоджають успішному виконанню професійної діяльності. Основну увагу необхідно звернути на формування емоційної стійкості, оперативного мислення, концентрації та стійкості уваги.

Педагогічною передумовою необхідності вдосконалення процесу психофізичної підготовки майбутніх фахівців є сучасний стан організації фізичного виховання у закладах вищої освіти.

Результати, отримані в процесі аналізу теоретико-методологічних, професійних та педагогічних передумов, стали теоретичним підґрунтям для розробки концепції психофізичної підготовки студентів інженерних спеціальностей у процесі фізичного виховання.

У четвертому розділі «**Особливості розвитку фізичних якостей та психологічних характеристик студентів**» наведено результати констатувального експерименту щодо діагностики фізичних якостей та психологічних характеристик студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту, взаємозв'язку між показниками фізичної підготовленості та психологічними характеристиками у студентів, особливостями сформованості характеристик особистості у студентів основного і спортивного відділення. Діагностика показників фізичної підготовленості студентів свідчить, що вони мають низький рівень фізичної підготовленості.

Діагностика професійно значущих психологічних характеристик студентів дозволила встановити низький рівень у значної частини студентів таких показників, як використання адаптивних і відносно адаптивних копінг-стратегій, вибірковість, концентрація і стійкість уваги, швидкість у діях.

Результати досліджень засвідчують, що когнітивні адаптивні стратегії є характерним для 52 % студентів. Когнітивні неадаптивні стратегії зафіксовано у 16 % студентів. Когнітивні відносно адаптивні стратегії властиві для 32 % студентів. Емоційні адаптивні копінг-стратегії є характерними для поведінки 75,3 % студентів. Застосування емоційних неадаптивних стратегій є властивим для 23,4 % студентів. Емоційні відносно адаптивні стратегії діагностовано у 1,3 % студентів.

Аналіз даних свідчить, що низький рівень толерантності до невизначеності не дає можливості забезпечити ефективне виконання професійних функцій майбутніми інженерами залізничного транспорту в складних ситуаціях.

Дослідження взаємозв'язку між показниками фізичних якостей та психологічних характеристик студентів дозволило встановити такі закономірності: зростання загального рівня фізичної підготовленості студентів суттєво впливає на покращення у них рівня розвитку вибірковості, концентрації і стійкості уваги, а також сприяє зниженню рівня особистісної тривожності; а покращення результатів студентів у такому виді випробувань,

як «човниковий біг 4×9 метрів», суттєво впливає на підвищення у них рівня розвитку вибірковості та концентрації і стійкості уваги.

Встановлено особливості впливу окремих засобів фізичного виховання на формування психофізичних характеристик у студентів: заняття легкою атлетикою сприяють формуванню у студентів емоційної стійкості, усвідомленого дотримання норм і правил поведінки, наполегливості в досягненні мети, точності, відповідальності, ділової спрямованості, розвитку уяви і творчого потенціалу особистості; заняття важкою атлетикою сприяють формуванню впевненості у собі, незалежності в судженнях і поведінці, відкритості, товаришкості, уважності, активності в усуненні конфліктів; заняття спортивними іграми сприяють розвитку в студентів характеристик уваги.

Виявлені особливості стали об'єктивною емпіричною передумовою розробки концепції психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту у процесі фізичного виховання.

У п'ятому розділі «Концепція психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту у процесі фізичного виховання» викладено основні положення авторської концепції психофізичної підготовки студентів.

Обґрунтовано й розроблено концепцію психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту, у якій визначено: передумови (теоретико-методологічні, професійні, педагогічні); мету; завдання; принципи; організаційно-педагогічні умови реалізації; етапи впровадження; компоненти готовності майбутніх фахівців; критерії ефективності концепції.

В якості засобів психофізичної підготовки запропоновано використання професійно значущих видів спорту, спеціальних фізичних вправ для розвитку психомоторики, вправ для засвоєння навичок саморегуляції психічного стану й зменшення наслідків стресу (аутогенне

тренування), психологічна просвіта. Важливим є також використання такої форми занять, як спортивні змагання з професійно значущих видів спорту.

Критеріями ефективності концепції психофізичної підготовки студентів є: підвищення рівня розвитку фізичних якостей; сформованість певних професійно значущих (для залізничників) рис (факторів за Р. Кеттеллом) особистості; сформованість адаптивних та відносно адаптивних когнітивних і поведінкових копінг-стратегій; сформованість низки складових толерантності до невизначеності; зниження високих показників особистісної тривожності; підвищення рівня розвитку вибірковості, концентрації та стійкості уваги; підвищення рівня розвитку вестибулярної стійкості; підвищення рівня знань студентів щодо сфери психофізичної підготовленості фахівця.

Організаційно-педагогічними умовами впровадження концепції психофізичної підготовки у практику фізичного виховання студентів є: створення системи залучення студентів до психофізичної підготовки в процесі навчальних занять; створення умов для психофізичної самопідготовки студентів у позаурочний час; інформаційно-методичне та матеріально-технічне забезпечення занять; підготовка викладачів до організації занять, спрямованих на психофізичну підготовку; розробка програми психофізичної підготовки студентів відповідно до спеціальностей залізничного транспорту.

У шостому розділі «Експериментальна перевірка ефективності авторської концепції психофізичної підготовки студентів» наведено результати оцінки ефективності впровадження авторської концепції психофізичної підготовки студентів інженерних спеціальностей у процес фізичного виховання на основі розроблених програм для студентів з диференціацією в залежності від обраних спеціальностей залізничного транспорту.

Результати формувального експерименту свідчать, що впровадження концепції психофізичної сприяє підвищенню рівня фізичної підготовленості

студентів. Статистично значущі відмінності показників у експериментальних групах виявлено за всіма видами випробувань. У контрольній групі статистично значуща позитивна динаміка виявлена тільки за результатом виконання тесту «нахил вперед з положення сидячи» ($p < 0,05$).

За результатами дослідження доведено, що впровадження концепції психофізичної підготовки студентів різних спеціальностей сприяло формуванню у студентів професійно значущих рис особистості, адаптивних і відносно адаптивних когнітивних і поведінкових копінг-стратегій, толерантності до невизначеності, зниженню високих показників особистісної тривожності.

Так, після закінчення експерименту у студентів експериментальної групи був виявлений статистично достовірно вищий рівень сформованості таких складових особистості (за Р. Кеттеллом): «емоційна нестійкість – емоційна стійкість» ($p < 0,05$); «схильність до почуттів – висока нормативність поведінки» ($p < 0,01$); «впевненість у собі – тривожність» ($p < 0,05$); «низький самоконтроль – високий самоконтроль» ($p < 0,01$); «адекватність самооцінки» ($p < 0,01$). У контрольній групі статистично значущих змін не відбулось.

Виявлено достовірне покращення таких складових толерантності до невизначеності, як «сміливість, підприємливість» ($p < 0,01$), «адаптивність» ($p < 0,01$), «толерантність до двозначності» ($p < 0,01$). У контрольній групі статистично значущих змін не відбулось.

Виявлено ефективність застосування у фізичному вихованні концепції психофізичної підготовки для зниження високих показників особистісної тривожності у студентів. В експериментальній групі юнаків з високим рівнем особистісної тривожності зниження відбулось на рівні $p < 0,01$. В аналогічній контрольній групі юнаків статистично значущих змін не відбулось. В експериментальній групі дівчат з високим рівнем особистісної тривожності зниження відбулось на рівні $p < 0,01$. В аналогічній контрольній групі дівчат статистично значущих змін не відбулось.

Встановлено, що реалізація концепції психофізичної підготовки сприяла розвитку в студентів концентрації і стійкості уваги, а також вестибулярної стійкості. У контрольній групі суттєвого зростання показників концентрації і стійкості уваги не зафіксовано ($p > 0,05$).

У цьому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автором на основі власних результатів і даних літератури підводяться підсумки роботи, розгорнута дискусія. На підставі ретельно виконаного огляду літератури дано пояснення змін аналізованих параметрів, логічно науково обґрунтовано індивідуальне бачення тих суперечливих питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження. У ході виконання дисертаційної роботи отримано три групи результатів: такі, що підтверджують і доповнюють наявні досі розробки, а також абсолютно нові дані у аспекті наукової проблеми, що вивчалася.

Проведені дослідження дозволили обґрунтувати ряд нових наукових положень, які в цілому дозволили вирішити важливу наукову проблему, пов'язану з розробкою концепції психофізичної підготовки студентів закладів вищої освіти залізничного транспорту, яка спрямована на підвищення рівня готовності студентів до професійної діяльності.

Автореферат відповідає тексту дисертації. Апробація результатів роботи проведена достатньо широко на міжнародних науково-практичних конференціях: 66-й – 77-й Міжнародних науково-практичних конференціях «Проблеми і перспективи розвитку залізничного транспорту» (Дніпропетровськ, 2006–2017); VI, X, XI, XIII, XIV Міжнародних науково-практичних конференціях «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (Дніпропетровськ, 2010, 2014, 2016, 2018, 2019); I і III Міжнародних науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту і туризму» (Запоріжжя, 2009, 2011); Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я нації» (Вінниця, 2011); IV-й – XI-й Міжнародних науково-

методичних конференціях «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020); I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах» (Дніпропетровськ, 2015); Міжнародній науковій конференції «Безпека в сучасному світі» (Дніпро, 2019); Міжнародній науковій конференції «Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність» (Дніпро, 2019); I і II Міжнародних наукових конференціях «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку» (Дніпро, 2019, 2020); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізичне виховання – здоров'я студентів» (Донецьк, 2009); Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання» (Дніпропетровськ, 2013, 2014); Всеукраїнській науково-методичній конференції «Легка атлетика у навчальному процесі учнівської та студентської молоді» (Кривий Ріг, 2013); I і II Всеукраїнських наукових конференціях «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації» (Дніпропетровськ, 2015, 2016); регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах» (Дніпро, 2016); I і II Всеукраїнських наукових конференціях «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (Дніпро, 2016, 2017); I і II Всеукраїнських наукових конференціях «Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики» (Дніпро, 2016, 2017); I і II Всеукраїнських наукових конференціях «Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій» (Дніпро, 2017, 2018); підсумкових наукових конференціях кафедри теорії і методики фізичного виховання Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (Дніпро, 2016, 2017, 2018, 2019).

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілось відзначити певні дискусійні питання:

1. У першому розділі пошукувач здійснює теоретичний аналіз сучасного стану проблеми психофізичної підготовки. Уточніть, будь ласка, що ви вкладаєте у поняття психофізична підготовка. Назвіть основні компоненти психофізичної підготовленості.

2. У другому розділі, підрозділі 2.1. автор стверджує, що для оцінки психофізичної підготовленості студентів використовувались спеціальні фізичні вправи. Хоча зазвичай для оцінки використовують не вправи а тести.

3. У своєму дослідженні ви використовуєте досить значну кількість різноманітних опитувальників. Уточніть, будь ласка, як саме ви використовували їх результати у розробці вашої концепції.

4. У четвертому розділі назва таблиці 4.27. «Коефіцієнт кореляції показників фізичної підготовленості й психологічних характеристик студентів» з нашої точки зору, потребує корекції, а саме «Взаємозв'язок показників фізичної підготовленості й психологічних характеристик студентів».

5. Потребує уточнення часто вживане поняття у дисертаційній роботі «зона незначущості», можливо автор мав на увазі статистично незначущі значення? Також при твердженні, що результати статистично значущі необхідно вказувати ($p < 0,05$).

6. У п'ятому розділі пошукувач подає характеристику теорії мотивації

А. Маслоу, з нашої точки зору ці інформацію доцільно було б подати у першому розділі.

7. У шостому розділі та у додатках, де автор подає приклади спеціальних фізичних вправ, які використовуються на заняттях необхідно вказати їх дозування, ЧСС, тощо.

Проте, висловлені нами зауваження і дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Пічуріна Валерія Васильовича і не знижують наукову і практичну значимість отриманих результатів.

Висновок. На підставі викладеного вважаю, що дисертаційна робота Пічуріна Валерія Васильовича «Теоретико-методологічні основи психофізичної підготовки студентів інженерних спеціальностей у процесі фізичного виховання» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати, відповідає вимогам пп. 9, 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор, завідувач кафедри
теорії спорту та фізичної культури
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

А. І. Альошина

